

3. Алексеєнко М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики / М. Д. Алексеєнко. – К. : КНЕУ, 2002. – 276 с.
4. Україна у цифрах у 2006 році. Статистичний довідник. – К. : Консультант, 2007. – 240 с.
5. Держкомстат України. Ресурс Інтернета. Режим доступу: // www.ukrstat.gov.ua.
6. Асоціація українських банків. Ресурс Інтернета. Режим доступу: www://presa@aub.com.ua
7. Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2007 року // Вісник НБУ. – 2007. – № 2. – С. 50.
8. Борецький М. Проблеми довгострокового кредитування / М. Борецький // Банківська справа. – 2006. – № 4 (70). – С. 85–93.
9. Еременко А. Карликовая проблема / А. Еременко // Бізнес. – 2007. – № 11 (738). – С. 44–47.
10. Василенко А. Інвестиційна діяльність страхових компаній: стратегія та пріоритети / А. Василенко // Страхова справа. – 2006. – № 3(23). – С. 38–47.

*Надійшла до редколегії 25.11.2009.*

УДК 336.77

**В. П. Прадун**

*Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського*

### **ТЕХНОЛОГІЯ КРЕДИТУВАННЯ В НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ІНСТИТУТАХ ПОСЕРЕДНИЦТВА**

**Обґрунтовано необхідність удосконалення технології кредитування підприємствами-посередниками, а саме небанківськими фінансово-кредитними інститутами. Проаналізовано компоненту кредитного ризику у ринкових конкурентних відносинах учасників ринку кредитування. Відзначено особливу роль страхування як складової процесів кредитної діяльності.**

*Ключові слова:* небанківські фінансово-кредитні інститути, підприємства фінансові посередники, технологія кредитування, ризику.

**Обоснована необходимость усовершенствования технологии кредитования предприятиями-посредниками, а именно небанковскими финансово-кредитными институтами. Проанализирована компонента кредитного риска в рыночных конкурентных отношениях участников рынка кредитования. Определена особая роль страхования как составляющей процессов кредитной деятельности.**

*Ключевые слова:* небанковские финансово-кредитные институты, предприятия финансовые посредники, технология кредитования, риски.

**The article is dedicated to the necessity of credit technology improvement practiced by agent non-bank financial and credit institutions. The credit risk component as a part of the market competition relations between the credit market players is analyzed. A special role of insurance as a part of the credit activities processes is emphasized.**

*Key words:* non-bank financial and credit institutions, conduit, credit technology, risks.

В останні роки на національних ринках позикових капіталів розвинутих країн важливу роль стали відігравати спеціалізовані небанківські кредитно-фінансові інститути, які посіли важливе місце в накопиченні та мобілізації грошового капіталу. До числа цих установ слід віднести страхові компанії, пенсійні фонди, позиково-ощадні асоціації, будівельні товариства, інвестиційні та фінансові компанії, благодійні фонди, кредитні спілки. Ці інститути суттєво потіснили банки в акумуляції заощаджень населення і стали важливим постачальником позикового капіталу.

Зростанню впливу спеціалізованих небанківських установ сприяли три основні передумови: зростання доходів населення в розвинутих країнах, активний розвиток ринку цінних паперів, надання цими установами спеціальних послуг, які не можуть надавати банки. Крім того, коло спеціалізованих небанківських установ (страхові компанії, пенсійні фонди) на відміну від банків можуть акумулювати грошові заощадження на довготривалі строки, а значить здійснювати довгострокові інвестиції. Основні форми діяльності цих установ на ринку позикових капіталів зводяться до акумуляції заощаджень населення, надання кредитів через облігаційні позики корпораціям та державі, мобілізації капіталу через всі види акцій, надання іпотечних та споживчих кредитів, а також кредитної взаємодопомоги. Указані інститути ведуть гостру конкуренцію між собою, як за залучення грошових коштів, так і у сфері кредитних операцій. Інвестиційні компанії здійснюють кредитування малих та середніх фірм. Їхні інвестиційні програми розраховані, як правило, на недовготривалий період і здійснюються в невеликих масштабах на відміну від інвестиційних банків. Інвестиційні компанії бувають відкритого та закритого типу [1].

Зростання конкурентної боротьби між фінансовими інститутами можливо досліджувати та аналізувати на кількох ринкових майданчиках. По-перше, це ринок фінансових ресурсів. Сучасний період у становленні кредитно-фінансової системи характеризується високою конкуренцією фінансово-кредитних установ по формуванню ресурсної бази й ефективному їх розміщенню, що впливає на рівень інфляції, процеси стабілізації національної валюти і визначає рівень жорсткості вимог органів, що регулюють фінансову сферу.

Фінансово-кредитні підприємства відносяться до особливої категорії ділових підприємств, названих фінансовими посередниками. Залучаючи капітали, заощадження населення й інші вільні кошти, що вивільняються в процесі господарської діяльності, вони надають їх у тимчасове користування тим, хто має потребу в додатковому капіталі.

Управління ресурсами підприємств фінансових посередників – це діяльність, пов'язана із залученням коштів вкладників і інших кредиторів та їх ефективним розміщенням. Важлива роль в управлінні ресурсами належить самим фінансовим установам. При цьому їм необхідно виконувати вимоги Національного банку України, Державної комісії цінних паперів та фондового ринку, Державної комісії регулювання ринку фінансових послуг про дотримання встановлених економічних нормативів і проводити збалансовану пасивну й активну політику. Процес управління активами і пасивами націлений на залучення максимально припустимого обсягу ресурсів (як власних, так і позикових) і їх розміщення в максимально дохідні активи, що володіють заданим рівнем ліквідності і мають обмежений рівень ризику.

Проблемі удосконалення управління ресурсами в банківській системі присвячено достатньо наукових досліджень. Це і праці відомих зарубіжних авторів Г. Асхауера, Д. Полфремана, Дж. Сінкі, Е. Ріда, Р. Костера. Серед російських вчених можливо визначити публікації Г. Панової, А. Тавасієва, В. Усоскіна. Відомі українські вчені, такі як А. Вожжов [2], О. Дзюблюк [3], О. Заруцька [4], В. Коваленко [5], Л. Кузнецова [6, 7], О. Шевцова [8] та інші розглядають ресурсну базу банків як основу ресурсного потенціалу банківської системи, спроможності здійснювати повний спектр активних операцій.

Водночас, в умовах постійних змін, що відбуваються на фінансовому ринку, потребують наповнення методологічні та методичні положення щодо забезпечення ресурсного потенціалу небанківських фінансово-кредитних інститутів посередництва. Умови діяльності банків також необхідно розглядати з урахуванням зростання ролі кредитних спілок, страхових компаній, недержавних пенсійних фондів та інших фінансових посередників.

Фінансові компанії здійснюють кредитування клієнтів шляхом купівлі їхніх боргових зобов'язань. Серед фінансових компаній важливе місце посідають холдинг-компанії. Купівля зобов'язань дозволяє їм тримати великі пакети акцій компаній і здійснювати контроль над їхньою діяльністю. До фінансових компаній відносяться і кредитні установи, що обслуговують гуртову та роздрібну торгівлю, зокрема, діючи у сфері споживчого кредиту.

Пенсійні фонди створюються фірмами для виплати пенсій працівникам і службовцям. Створення таких фондів дозволяє зменшити податкові платежі фірми та використовувати їх для купівлі акцій інших компаній, що забезпечує зміцнення фінансової могутності даної компанії. У західних країнах пенсійні фонди створюються приватними та державними корпораціями, фірмами та підприємствами для виплат пенсій та допомоги працівникам і службовцям. Кошти цих фондів утворюються за рахунок внесків робітників, службовців, підприємств, а також прибутків від інвестицій самих пенсійних фондів. У пенсійних фондах західних країн акумулюються значні кошти, які інвестуються переважно в акції акціонерних компаній як на національному, так і на міжнародному ринках позикових капіталів. Профспілкові фонди є самостійною ланкою західної кредитної системи. Уряд заохочує розвиток пенсійних фондів, тому що частина їхніх резервів розміщується у короткострокові і довгострокові цінні папери [9].

У міру розвитку в нашій країні ринкових відносин виникають нові форми страхування, альтернативні державним. За аналогією із західними державами утворюються страхові компанії, які бувають двох видів: акціонерні і взаємні.

Кошти акціонерної страхової організації формуються шляхом об'єднання індивідуальних капіталів окремих підприємств, організацій та приватних осіб. При створенні акціонерного товариства кожний акціонер повинен внести певну суму грошей.

Участь окремого акціонера в акціонерній компанії виражається у володінні ним акціями, які дають право на одержання пропорційної частки доходу. Акціонерні компанії, на відміну від взаємних, застосовують тверді тарифи.

Взаємні страхові компанії являють собою кооперативну форму організації. Їхній капітал утворюється за рахунок платежів окремих осіб. Кожний застрахований згідно з правилами організації компанії стає частково її співвласником. Тарифи взаємних компаній вищі, ніж акціонерних. Капітал цих компаній утворюється за рахунок продажу полісів, які дають право на участь у прибутках. Кожний застрахований вносить страхові платежі залежно від припустимої суми збитків компанії. Якщо внаслідок страхових операцій у компанії залишається прибуток, він розподіляється між її членами або спрямовується на рахунок майбутніх платежів чи на збільшення страхової суми [10].

Станом на 31.12.2008 кількість страхових компаній (СК) становила 469, що на 23 компанії або на 5,16 % більше, ніж на кінець 2007 р. Загальні активи зросли на 30,2 %, з них активи, визначені законодавством для покриття страхових резервів, – на 23,7 %. Зростання обсягів страхової діяльності стало одним із факторів зростання страхових резервів та активів.

На кінець 2008 р. величина активів становила [11]:

– загальних активів – 41,9 млрд грн., що на 9,7 млрд грн. перевищує показник 2007 р.:

– активів, які визначені статтею 31 Закону України «Про страхування», – 23,9 млрд грн., що на 4,6 млрд грн. перевищує показник 2007 р.

У структурі активів страхових компаній переважали інвестиції в цінні папери – 39,4 %, а також банківські вклади – 29,1 % від загальної суми активів страхових компаній (рис. 1).

Інвестиції в цінні папери страхових компаній на початок 2009 р. склали 9411 млн грн. Найбільшу частку в структурі портфеля цінних паперів складають акції – 8177 млн грн. або 87 %, найменшу – іпотечні сертифікати у 21,2 млн грн.

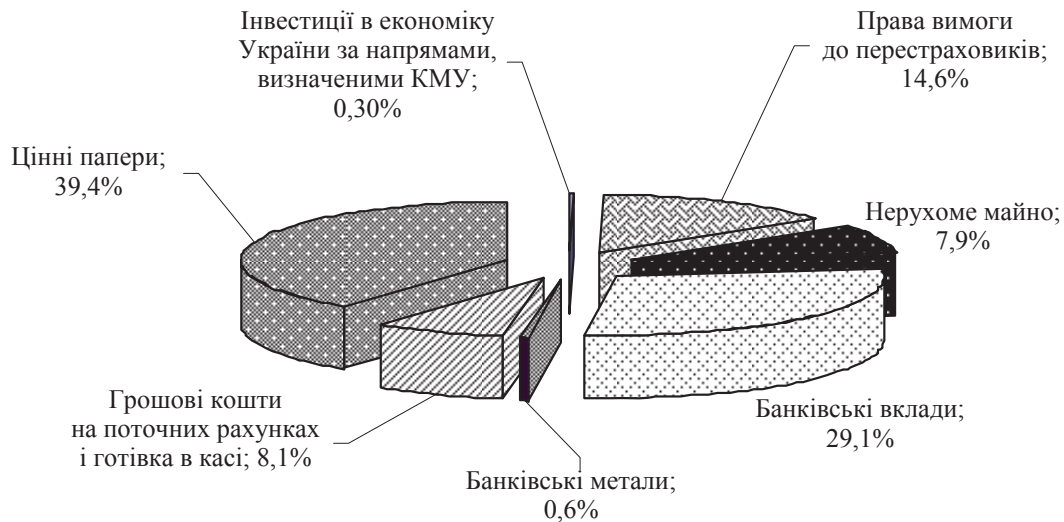


Рис. 1. Структура активів страхових компаній на 01.01.2009 р.

Кредитні спілки також становлять велику кількість учасників кредитного ринку. На кінець II кварталу 2009 р. до Державного реєстру фінансових установ було внесено інформацію про 875 небанківських кредитних установ, у тому числі про 821 кредитну спілку, 25 інших кредитних установ та 29 юридичних осіб публічного права. Протягом I півріччя 2009 р. кількість членів кредитних спілок зменшилася на 19,4 % і станом на 30.06.09 становила 2 151,6 тис. осіб, з яких 446,2 тис. осіб, або 20,7 % – члени КС, які мають чинні кредитні договори, та 124,0 тис. осіб (5,8 %) – члени спілок, які мають внески на депозитних рахунках.

За результатами звітного періоду, як і раніше, більшість кредитних спілок (427) об'єднувала відносно невелику кількість членів – до 1 тис. осіб. Так, на кінець II кварталу 2009 р. за кількістю членів кредитні спілки розподілилися таким чином: більшість кредитних спілок (60,6 %) об'єднували до 1 тис. осіб; третина кредитних спілок (34,3 %) – від 1 тис. до 10 тис. осіб; 4,8 % кредитних спілок залучили від 10 до 100 тис. членів і 2 спілки об'єднували понад 100 тис. членів

Протягом II кварталу 2009 р. кредитні спілки надали своїм членам 136,9 тис. кредитів на загальну суму 1 159,1 млн грн. Загальна сума заборгованості 446,2 тис. членів КС, що мали чинні станом на кінець II кварталу кредитні договори, становила 4 121,3 млн грн., тобто в середньому кожен член-позичальник кредитної спілки на кінець кварталу мав 9,2 тис. боргу по кредиту [12].

Страховання в кредитних спілках може стати головним способом оптимізації ризиків, під які підпадають матеріальні активи, ділова репутація (нематеріальні активи в цілому) цієї організації та її членів-пайовиків. З погляду кредитної спілки, цільова функція страхування – зберегти спільність пайовиків, захистити їхні інтереси від несумлінних чи некваліфікованих дій найманого персоналу кредитної спілки, руйнівної дії зовнішніх сил і несумлінності ділових партнерів. За допомогою страхування кредитна спілка підвищує свою привабливість у пайовиків і більш повноцінно здійснює свою основну діяльність – надання фінансової взаємодопомоги.

Для пайовика страхування є додатковою послугою, що надається йому найбільш довіреним посередником – кредитною спілкою, що гарантує високу якість надання такої послуги, зручної для пайовика за формою і, головне, дозволяє йому значно спростити виконання договору страхування: найбільш істотну частину обов'язків пайовика за договором страхування кредитна спілка бере на себе і виконує від імені і за дорученням пайовика.

Як відомо, капітал кредитної спілки складається з пайового, резервного та додаткового капіталів, а також залишку нерозподіленого доходу спілки.



Пайовий капітал кредитної спілки формується за рахунок обов'язкових та додаткових пайових членських внесків членів кредитної спілки. Резервний капітал призначений для відшкодування можливих збитків кредитної спілки, які не можуть бути покритими за рахунок надходжень поточного року, забезпечення платоспроможності кредитної спілки та захисту заощаджень її членів. Додатковий капітал формується за рахунок цільових внесків членів спілки, благодійних внесків фізичних та юридичних осіб, безкоштовно отриманого майна і необоротних засобів. У разі ліквідації спілки залишок додаткового капіталу зараховується до Державного бюджету України. З метою покриття непередбачуваних збитків від неповернення кредитів за рахунок частини доходів кредитної спілки формується резерв забезпечення покриття втрат від неповернених позичок.

Крім того, кредитні спілки можуть формувати на свій розсуд інші резервні фонди для гарантування відшкодування збитків пайовиками [13].

Кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.

Діяльність кредитної спілки ґрунтується на таких основних принципах: добровільність вступу та свобода виходу з кредитної спілки; рівноправність членів кредитної спілки; самоврядування; гласність.

Кредитна спілка є юридичною особою, має самостійний баланс, банківські рахунки, які відкриває і використовує згідно із законодавством у самостійно обраних банківських установах, а також печатку, штамп та бланки із своїм найменуванням, власну символіку.

КС набирає свого статусу юридичної особи з моменту її державної реєстрації відповідно до закону.

Для досягнення мети кредитна спілка:

- приймає вступні та обов'язкові пайові та інші внески від членів спілки;
- надає кредити своїм членам на умовах їх платності, строковості та забезпеченості в готівковій та безготівковій формі;
- залучає на договірних умовах внески своїх членів на депозитні рахунки як у готівковій, так і безготівковій формі. Зобов'язання КС перед одним своїм членом не можуть бути більше 10% від загальних зобов'язань КС;
- виступає поручителем виконання членом спілки зобов'язань перед третіми особами;
- у разі участі в об'єднаній КС сплачує вступні, пайові та інші внески до об'єднаної КС;
- розміщує тимчасово вільні кошти на депозитних рахунках об'єднаної КС в установах банків, які мають ліцензію на право роботи з вкладами громадян, а також придбаває державні цінні папери, перелік яких установлюється Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України, та паї кооперативних банків;
- залучає на договірних умовах кредити банків, кредити об'єднаної КС, кошти інших установ та організацій виключно для надання кредитів своїм членам, якщо інше не встановлено рішенням Держфінпослуг. Загальна сума залучених коштів, у тому числі кредитів, не може перевищувати 50 % вартості загальних зобов'язань та капіталу кредитної спілки на момент залучення;
- надає кредити іншим кредитним спілкам, якщо інше не встановлено рішенням Держфінпослуг;
- виступає членом платіжних систем;
- оплачує за дорученням своїх членів вартість товарів, робіт і послуг у межах наданого їм кредиту;

– провадить благодійну діяльність за рахунок коштів спеціально створених для цього фондів.

Органами управління КС є загальні збори членів КС, спостережна рада, ревізійна комісія, кредитний комітет та правління.

Голова спостережної ради КС несе персональну відповідальність за виконання покладених на спостережну раду завдань. Правління кредитної спілки є виконавчим органом, який здійснює керівництво її поточною діяльністю. Правління складається з осіб, які знаходяться в трудових відносинах із спілкою. Голова правління КС є членом кредитного комітету за посадою.

Кредитний комітет КС є спеціальним органом, відповідальним за організацію кредитної діяльності спілки. Кредитний комітет призначається спостережною радою та підзвітний загальним зборам членів КС та спостережній раді і несе перед ними відповідальність за ефективність кредитної діяльності спілки. Кредитний комітет призначається спостережною радою у кількісному складі, що визначається рішенням спостережної ради, але не менше трьох осіб за умови обов'язкової участі в ньому голови правління[14].

До компетенції кредитного комітету належать:

- розгляд заяв членів КС про надання кредитів і прийняття рішень із цих питань;
- здійснення контролю за якістю кредитного портфеля;
- вирішення інших питань, пов'язаних з кредитною діяльністю (визначається положенням про кредитний комітет).

Контроль за фінансово-господарською діяльністю КС здійснює ревізійна комісія. Ревізійна комісія підзвітна й відповідальна перед загальними зборами членів КС. Ревізійна комісія обирається загальними зборами членів КС у кількісному складі, що визначається рішенням загальних зборів, але не менше трьох осіб, які працюють на громадських засадах. Строк повноважень членів ревізійної комісії визначається загальними зборами членів кредитної спілки, але не більше ніж три роки. Порядок обрання ревізійної комісії визначається Положенням про ревізійну комісію.

Капітал КС складається з пайового, резервного та додаткового капіталів, а також залишку нерозподіленого доходу спілки і може бути меншим 10 % від суми її загальних зобов'язань.

Пайовий капітал кредитної спілки формується за рахунок обов'язкових та додаткових пайових членських внесків членів кредитної спілки.

Резервний капітал призначений для відшкодування можливих збитків КС, які не можуть бути покритими за рахунок надходжень поточного року, забезпечення платоспроможності кредитної спілки та захисту заощаджень її членів. Резервний капітал КС формується за рахунок вступних внесків членів КС та частини доходів КС до моменту досягнення ним не менш як 15 % від суми активів, зважених на ризик кредитної спілки. При ліквідації спілки залишок коштів резервного капіталу зараховується до Державного бюджету України.

Додатковий капітал КС формується за рахунок цільових внесків членів спілки, благодійних внесків фізичних та юридичних осіб, безоплатно отриманого майна і необоротних засобів.

Рішення про використання капіталу на покриття збитків КС приймається спостережною радою кредитної спілки в порядку, визначеному законодавством та рішенням загальних зборів членів КС.

З метою покриття передбачуваних збитків від неповернення кредитів кредитною спілкою за рахунок частини доходів КС формується резерв забезпечення покриття втрат від неповернених позичок. Порядок формування й використання резерву забезпечення покриття втрат визначається нормативно-правовими актами Держфінпослуг.

КС створює інші резерви та фонди відповідно до нормативно-правових актів Держфінпослуг, Статуту КС та рішень загальних зборів КС.

КС має право самостійно встановлювати:

- розмір плати (відсотків), яка розподіляється на пайові членські внески та нараховується на внески (вклади), що знаходяться на депозитних рахунках членів КС;
- розмір відсотків за користування кредитами, наданими КС;
- ціни (тарифи) на послуги, що надаються КС;
- види кредитів, що надаються КС, умови надання та строки повернення кредитів;
- способи забезпечення кредитних зобов'язань, вимоги щодо забезпечення погашення кредитів.

КС надає кредити лише своїм членам на умовах та на строк, визначені відповідним положенням КС, яке затверджене спостережною радою, на підставі заяви члена спілки за рішенням кредитного комітету.

Сьогодні ринок небанківських фінансових послуг характеризується зростанням кількості фінансових установ, посиленням конкуренції між ними, розширенням переліку фінансових послуг, які пропонуються споживачам та поліпшенням економічної стабільності фінансових установ. Загальна кількість небанківських фінансово-кредитних установ, зареєстрованих у Державному реєстрі України за 2005–2008 рр., зростає. Кількісно вони більш ніж в десять разів переважають комерційні банки. Стосовно активів ситуація дещо інша. У загальній структурі активів фінансових установ переважають активи комерційних банків. Їхня частка становить більше 90 % і має тенденцію до збільшення. Це свідчить про те, що комерційні банки мають стійку позицію на ринку, мають можливості здійснювати більші обсяги операцій тощо. Так, наприклад, наприкінці 2008 р. обсяг банківських активів становив 698700 млн грн., а обсяг активів небанківських установ – 46400 млн грн. [15].

Удосконалення кредитної діяльності в небанківських фінансово-кредитних інститутах потребує посилення їх позицій відносно:

- розвитку технології кредитування;
- впровадження системи управління ризиками.

Важливим напрямом вирішення перелічених завдань є використання практики страхування діяльності кредитних спілок. Місце, що займає страхування в переліку заходів, призначених мінімізувати матеріальний збиток і шкоду для кредитної спілки, важко переоцінити.

Інші заходи такого роду запобігають страхові події, але неспроможні відшкодувати збиток постфактум, страхування ж відшкодовує збиток саме після його виникнення. Крім того, страхування, не будучи запобіжним заходом стосовно можливого збитку, дозволяє кредитній спілці діяти так, начебто збиток вже відвернений, тобто не створювати спеціальних фондів на покриття можливого збитку, не змінювати характеру своєї роботи. У цьому змісті страхування тотожне мірам попереджувальної спрямованості і має той самий ефект для роботи кредитної спілки. Крім того, укладення договору страхування дає можливість не відволікати значну кількість коштів для формування резервів, а використати їх для активних операцій.

Ризик знижується не тільки страхуванням, оскільки воно покликане покрити лише ту частку ризику, що не усунута іншими способами. Тому як спосіб оптимізації ризиків страхування буде обрано кредитною спілкою лише тоді, коли воно вигідніше інших варіантів запобігання і покриття збитків від подій, що можуть розглядатися і як страхові.

Ризики кредитної спілки можна і не мінімізувати, якщо вважати, що можливі збитки однаково менші за відповідний страховий внесок чи витрати на поперед-

жувальні заходи. Тому інтерес до страхування виникає в досить розвинутих кредитних спілках, з великим обсягом операцій, вузькоспеціалізованим персоналом, складною офісною технікою й організацією роботи.

Ключовим видом страхової послуги, що може бути ефективно використана кредитними спілками, є особисте страхування. По характеру організації кредитна спілка – це спільність боржників перед одним кредитором, і більшість ризиків, яким піддаються фінансові вкладення кредитора (видані позики), прямо залежать від соціального, медичного і особистого статусу боржників. Ризики, пов'язані зі зміною статусу особистості, похідні від них зміни в рівні доходу, платоспроможності і суспільного статусу особи, підлягають страхуванню саме в рамках особистого страхування.

У технології кредитування кредитними спілками можливі також методи захисту від кредитного ризику, що вже набули певного досвіду використання в банківській системі. А саме:

– лімітування кредитів – спосіб встановлення сум заборгованості по конкретному позичальнику. Ліміт подає собою встановлену певну суму кредиту, яку позичальник має право отримати;

– диверсифікація позик – розподіл грошових коштів, що видаються у вигляді позик між різними суб'єктами. Чим більшому числу позичальників буде переданий позичковий капітал, тим меншим при інших рівних умовах буде ступінь ризику;

– оперативність при стягненні – обов'язок підтримувати з позичальником контакти протягом строку користування останньою позикою. Фінансова установа повинна слідкувати за фінансовим станом клієнта і при появі несприятливих відхилень вжити заходи щодо повернення грошових коштів;

– страхування кредитних операцій – фінансові установи повинні створювати страхові фонди, також страхувати високоризикові угоди у спеціалізованих страхових організаціях.

### Бібліографічні посилання

1. Кредитные союзы: альтернатива банкам или хорошо забытое старое? // Финансовые услуги. – 2005. – № 2 – С. 50–51.
2. Вожжов А. П. Використання змінної частини поточних пасивів банків як інвестиційних ресурсів / А. П. Вожжов // Вісник НБУ. – 2003. – № 12. – С. 18–21.
3. Дзюблук О. В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах реформування економіки / О. В. Дзюблук // Проблеми економіки України : зб. наук. пр. – Тернопіль : ТАНГ, 1997. – № 1. – С. 86–91.
4. Заруцька О. П. Рівновага залучених та розміщених банківських ресурсів як необхідна умова стабільного розвитку / О. П. Заруцька // Вісник НБУ. – № 4. – 2007. – С. 20–27.
5. Коваленко В. В. Проблеми капіталізації та концентрації капіталу в банківській сфері / В. В. Коваленко // Вісник української академії банківської справи. – 2006. – № 1(20). – С. 49–54.
6. Кузнєцова Л. В. Теоретико-методологічні засади фінансової діяльності банку : моногр. / Л. В. Кузнєцова // Одеса: Атлант, 2009. – 324 с.
7. Кузнєцова Л. В. Теоретико-методологічні основи фінансових ресурсів банку / Л. В. Кузнєцова // Хмельницький : ХЕУ, 2009. – Вип.3(15). – С. 56–62.
8. Шевцова О. Й. Банківські ресурси та рівень їх використання / О. Й. Шевцова, О. М. Олійникова // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – Д.: ДНУ, Вип 217 : у 4 т. – Том 2, 2006. – С. 348–353.
9. Голець І. Фінансові посередники на ринку капіталів / І. Голець // Ринок цінних паперів України. – 2002. – № 1–2. – С. 64–72.
10. Корнєв В. В. Фінансові посередники: інституційна роль та інструментарій / В. В. Корнєв // Фінанси України. – 2000. – № 2 – С. 37–45.
11. <http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/sk2008.pdf>
12. <http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/ks2009.pdf>



13. Мітюков І. О. Фінансові послуги України: Енциклопедичний довідник. Т1 / І. О. Мітюков, В. Т. Александров, О. І. Ворона. – К. : Укрбанквид, 2001. – 542 с.
14. Статут кредитної спілки «Аккорл» (у новій редакції). – К., 2004.
15. Шевцова О. Й. Конкуренція на фінансовому ринку: банківські конкурентні переваги / О. Й. Шевцова, В. Віхлевшук // Економічний простір : зб. наук. пр. – Д. : ПДАБА, 2009. – № 25. – С. 107–115.

*Надійшла до редколегії 25.11.2009.*

УДК 336:658.51.014

**В. В. Буряковський**

*Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара*

### **ФОРМИ СТРАХОВОГО ЗАХИСТУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІД ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ**

**Охарактеризовано специфіку страхування фінансових ризиків в Україні у контексті захисту суб'єктів підприємницької діяльності. Визначено відмінності у страхуванні фінансових ризиків за видами страхових послуг. Обґрунтовано доцільність виокремлення страхування фінансових ризиків у підгалузь страхування.**

*Ключові слова:* страхування фінансових ризиків, страхування інвестицій, страхування кредитів, об'єкт страхування, страхові ризики, страхування від втрати прибутку.

**Приведена характеристика специфики страхования от финансовых рисков в Украине в контексте защиты субъектов предпринимательской деятельности. Определены отличия в страховании финансовых рисков по видам страховых услуг. Обоснована целесообразность выделения страхования финансовых рисков в подотрасль страхования.**

*Ключевые слова:* страхование финансовых рисков, страхование инвестиций, страхование кредитов, объект страхования, страховые риски, страхование от потери прибыли.

**In the article is resulted description of specific of insurance in Ukraine from the financial risks of subjects of entrepreneurial activity. Differences are definite in insurance of financial risks on the types of insurance services. Grounded is expedience of selection of insurance of financial risks between fields of insurance**

*Key words:* financial risks insurance, investments insurance, credit insurance, insurance object, insurance risks, margin losses insurance.

Розвиток національної економіки є багатограним процесом, підтримання динамічної рівноваги якого становить передумову досягнення довгострокових тенденцій такого розвитку. Трансформація галузевої структури господарства, пов'язана із реформаційними процесами економіки України в цілому, збільшує невизначеність результатів діяльності суб'єктів підприємницької діяльності. Кінцевим результатом реалізації зростання невизначеності економічної діяльності стало загальне підвищення рівня фінансового ризику. Одночасно реалізація апробованого ринкового інструментарію захисту від фінансового ризику є практично неможливою, оскільки інфраструктура ринку фінансових послуг, на якому звичайно в умовах ринкової економіки хеджують фінансові ризики, розвинута недостатньо. При цьому одним із найрозвинутіших сегментів даного ринку є страхування. Використання страхування для зменшення рівня фінансового ризику є одним із тривіальних інструментів ризик-менеджменту у світовій практиці. Проте